

Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi

Oğuz AYDIN

Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli Meslek Yüksekokulu, AYDIN

Özet

Sağlık turizmi son zamanlarda ülkemizin gündemine giren bir turizm çeşididir. Son zamanlarda dünyada sağlık turizmi ile ilgili gelirlerin yaklaşık altı kat artarak 3 milyar doları bulması bu alanda faaliyet göstermek isteyen ülkelerden birisi olan Türkiye’yi de bu konuda girişim yapmaya teşvik etmiştir.

Özellikle Artan talep üzerine 2007-2010 yılları arasında 22 yeni termal otel inşa edildi. Kaplıca tesis sayısı 46 ilde 240 oldu. Yatak kapasitesi ise 17,767’den 29,727’ye çıkarıldı. Türkiye’ye gelen ziyaretçileri deniz-kum-güneş üçgeninden çıkarmak isteyen Türkiye, ülkeyi sağlık turizminde de cazibe merkezi haline getirmek için çeşitli yatırımlar yapmaktadır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2013 kapsamında termal turizmi için 4 bölge oluşturuldu. 68 turizm merkezinde turizm yatırımcılarından talep beklenmektedir.

Sonuç olarak Türkiye alternatif turizm alanlarından birisi olan Sağlık turizmi henüz istenilen seviyede değildir. Bu turizm faaliyeti ile ilgili yapılması gerekenler ise son bölümde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de ve Dünyada sağlık Turizm, Alternatif turizm.

An Alternative Tourism in Turkey; Health Tourism

Abstract

Health tourism is a kind of a tourist came into the agenda of our country lately. Recently, with the world health tourism revenues increased by approximately six-fold to reach \$ 3 billion, which is one of the countries wishing to operate in this field in Turkey was encouraged to venture in this regard.

Increased demand, especially on the 22 new thermal hotel was built between 2007-2010. 46 provinces, 240 Hot Springs was the number of plants. Bed capacity was raised to 17,767 from to the 29,727. Turkey wants to visitors from the sea-sand-sun triangle of Turkey, health tourism in the country to become a center of attraction is a variety of investments. Turkey Tourism Strategy 2023 and Action Plan 2007-2013 4 for thermal tourism within the region was created. 68 investors in the tourism center of tourism demand is expected.

As a result, Turkey is one of the areas of alternative tourism Health tourism is not yet at the desired level. This needs to be done about tourism activities are discussed in the last section.

Keywords: Turkey and the world health tourism, alternative tourism.

1. GİRİŞ

Turizm konusunda yapılan bir çalışmada karşılaşılan temel sorun, turizm gibi çok yönlü ve karmaşık bir olayın tek bir tanım ile ifade edilmesinin kolay olmamasıdır. Turizm olayını ya da kavramını tanımlayan yazarların konuya bakış açıları ve önem verdikleri unsurların farklı olması turizmin çeşitli tanımlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Turizm sözcüğünün Latince dönme, hareket etme, dönüp dolaşma anlamlarını karşılayan “tournus” sözcüğünden türediği anlaşılmaktadır. Fransızca’da dönmek anlamına gelen “tourner” ve “tour” kelimeleri halen kullanılmaktadır(Dinçer,1993).

“Tour” dairesel bir hareketi, bazı site ve yörelerin ziyaretini, iş ve eğlence amacıyla yapılan yer değiştirme hareketini ifade eder. “Touring” deyimini ise, zevk için yapılan, eğitsel ve kültürel özellik gösteren seyahatler

için kullanılır. Turizm ve turistik kelimelerinin anlamını açıklamaya, tanımlamaya çalışırken dikkat edilecek ilk unsur; hareket ve geri dönüş olayıdır(Sezgin,1995).

“Turist”, “turizm” ve “turistik” kavramları ilk kez İngilizler tarafından kullanılmaya başlanmış, hatta turizm kelimesi, turist kelimesinden sonra 1800’lerde ortaya çıkmıştır. Ancak bu deyimler, ana dilimize, Fransızca’dan gelip yerleşmiştir. Türkçede seyyah kelimesi turisti, seyahat kelimesi de turizmi karşılamaktadır(Özdemir,1992). Turizmin başka bir tanımı ise, hızlı sanayileşme ve şehirleşme içerisinde, beden ve ruh sağlığı açısından dinlenme, kendini yenileme ve zenginleştirme gereksinimini karşılayan sosyal, kültürel ve beşeri bir hizmet, şeklinde yapılmıştır. Turizm, bir diğer tanıma göre ise, insan psikolojisinin sonucu olarak ortaya çıkan, yer değiştirme, değişiklik, kaçma, uzaklaşma olayıdır(Akat,2000).

Turizm olayının öznesi insandır. Turizm olayına yön veren ve bu olayın odak noktasını oluşturan insan, turist sözcüğü ile tanımlanmaktadır. Turist, turizm faaliyetlerine katılan ve yön veren sürekli yaşadığı yeri, ticari kazanç dışı nedenlerle geçici olarak terk edip seyahat eden ve konaklayan, psikolojik tatmin arayan, sınırlı harcama gücü ve zamanı ile tüketimde bulunan kişidir(Yağcı,2003).

Kısacası, turizm kavramının kök itibarıyla eski bir geçmişe sahip olduğunu söyleyebiliriz.

2. SAĞLIK TURİZMİ

İnsanların seyahat etmek sureti ile ikamet ettiği yerin dışında konaklayarak tedavi olmayı amaçlamaları özel bir turizm çeşidi olan sağlık turizmini ortaya çıkarmıştır. Sağlık turizminin hedef kitlesi, sağlığı bozulmuş olan kişiler ile sağlığını korumaya duyarlı kişilerden oluşmaktadır.

Sağlık Turizmi; “sağlığı koruma, iyileşme amaçlarıyla belirli bir süre için (genellikle 21 gün) yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması sonucu doğan hareketlerdir.”(Boz,2004).

İnsanlar artık sağlık sorunlarını çözerken, yalnızca kendi ülkelerindeki hekimleri ya da fiyatları değil; en iyi çözüm ve en iyi fiyat seçeneklerini değerlendirerek hareket ediyor. Bundan yola çıkarak; tedavi ve tatil amaçlı, şehirlerarası ya da ülkelerarası yapılan seyahatlerden doğan tüm etkinliklere “Sağlık Turizmi” deniliyor. Sağlık Turizmi; kısaca tedavi amacı ile yapılan seyahatlerdir. Başka bir ifadeyle sağlık turizmi, fizik tedavi ve rehabilitasyon gereksinimi olanlarla birlikte uluslararası hasta potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine olanak sağlayan turizm türüdür(Anonim,2010).

Günümüzde turizmin yalnız eğlenmek, yeni yerler ve insanlar görmek için değil; aynı zamanda şifalı su kaynaklarından ve iklim tedavisinden de yararlanmak içinde yapıldığını görmekteyiz. Sağlık nedeniyle turizme katılma aşağıda belirtilen biçimlerin doğmasına yol açmıştır:

* Klimatizm, açık ve temiz havanın şifa verici etkisinden yararlanmak için dağ istasyonlarında ve deniz kenarlarında uygulanan bir tedavi yöntemidir. Buna “temiz hava tedavisi” yöntemi de denilmektedir.

* Termalizm, kaplıca, ılıca, içmeler gibi şifalı doğal su kaynaklarının sağlık kurallarına uygun bir biçimde tedavi aracı olarak kullanılmasıdır. Bilinen en eski tedavi ve güzellik yöntemlerinden biridir.

* Üvalizm, bazı yörelerin belli başlı ürünü olan meyve ve sebzelerle yapılan kür (tedavi) yöntemi ya da bu ürünlerin kullanımının bundan hoşlananlara sunulmasıdır. (Bulut,2010)

Kaplıca ve içme suyu kaynaklarından yararlanmak için yapılan kaplıca turizmi belli bir konaklama süresini

gerektirmektedir. Kaplıca turizminin bu özelliği işletme ve ülke bazında ekonomik katkının artmasına neden olmaktadır

Günümüzde sağlık turizmi denilince akla ilk gelen termal turizm ya da kaplıca turizmidir. Ama sağlık amaçlı turizm hareketi, son on yılda aktif olarak hastane hizmetlerinden faydalanmak için düzenlenen yurt dışı seyahatleri de kapsar hale gelmiştir. Bu değişim sağlık turizminden doğan ekonomik gücün hızla artmasına ve cazip hale gelmesine neden olmuştur. Gelişmiş ülkeler, insan sağlığının korunması, işgücü verimini ve üretimi arttırmak ve sağlıklı yaşamı sağlamak amacı ile termal suların dinlendirici özelliklerinden, iklim ve çevre olanaklarından, diğer turizm çeşitleri ile birlikte yararlanma yoluna gitmeyi seçmektedirler. Türkiye’de de sağlık turizminin ana eksenini şu anda termal turizm ile sınırlıdır. Ancak dünyada termal turizm, SPA olarak adlandırılan daha geniş bir turizm türünün bir parçası olarak kabul edilmektedir. Tedavi amaçlı sağlık turizmi ise pazarı her geçen gün büyüyen, insanların gerek tedavi olmak gerekse estetik amaçlı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hastane, klinik veya benzeri sağlık kuruluşlarına başvurularını kapsamaktadır. Sağlık turizmi dünyada 100 milyar dolarlık bir hacme ulaşarak, tüm ülkelerin iştahını kabartan bir konuma ulaşmıştır. Sadece termal turizm ya da SPA turizmi ile sınırlı kalmamış, medikal uygulamaları da kapsar duruma gelmiştir(İbiş,2010)

Sağlık hizmetlerinin çeşitlenmesi, ülke sağlık sistemlerinin yaşadığı sorunlar, insanların kaliteli ve düşük maliyetli hizmet beklentisi tedavi amaçlı seyahatleri gündeme getirmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki sağlık harcamalarının yüksekliği, bu ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerinin yaşadığı sıkıntılar, hızla yaşanan nüfus ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmeler tedavi amaçlı seyahatlerin çıkış noktası olmuştur. Burada ortaya çıkan pazar ise sağlık hizmeti üreticilerini iştahlandırmaktadır. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve insanların her türlü bilgiye ulaşmada yaşadığı kolaylık ise tedavi amaçlı seyahatlerin itici gücü olmuştur.

Dünyada sağlık ve termal turizmdeki gelişmelere paralel olarak çok sayıda tesis açılmakta, mevcut tesislerde köklü değişikliklere gidilmekte ve bu düzenlemeler sadece hızla artan yaşlı nüfus için değil, aynı zamanda tedavi olmak ya da tıp teknolojisinin getirdiği yeniliklerden faydalanmak isteyen genel nüfusa da hitap etmektedir. Sağlık alanında başlayan ve tıp turizmi olarak tanımlanan seyahat şeklinin gelişmesi bazı gerçekler ve gerekçeler sebebi ile olmuştur(Dinçer,2010).

Bunları ana başlıklarla özetlersek;

a-Farklı ve ileri teknolojik alt yapı ve bilimsel verilere sahip ülkede tedavi olmanın getirdiği diğer sinerjistik etkiler,

b-Gelişmiş olan hastalığın tedavi masraflarından büyük miktarda tasarruf sağlamış olması,

c-Hastanın başka bir ülkede kendi ülkesinde bulunan sağlık hizmetinden daha kaliteli tedavi olabilmesi,

d-Özellikle satın aldıkları sağlık sigortası ile ilgili yaşadıkları sorunlar,

e-Tedavileri için gerekli olan operasyonları beklemeden almak istemeleri, olarak kısaca özetlenebilir.

Son 10 yılda ülkemizde sağlık hizmetinin kalitesinin artarak geliştiğini görmekteyiz. Bu gelişmede şüphesiz sağlık alanında verilen eğitim ve zamanında yapılan alt yapı çalışmalarının etkisi vardır. Türkiye’de sunulan sağlık hizmetlerinin komşu ülkelerle kıyaslandığında yüksek kaliteye ulaşılmış olması ülkemiz açısından övünç kaynağı haline gelmiş ve sağlık hizmetlerinde yeni yapılanmalara yol açmıştır. Son yıllarda, ülkemizin de gelişmiş ülkelerdeki nitelikli sağlık hizmetleriyle rekabet edebilecek düzeyde sağlık hizmetleri sunmasından dolayı ülkemize dünyanın dört bir yanından tedavi amacıyla turistler gelmektedir. Özellikle 1990’dan itibaren ülkemizde kamu sağlık hizmetlerine ilaveten özel sektörün de sağlık hizmetlerine ciddi yatırımlar yaptığı görülmüştür. Bu gelişmeler sonucunda, özellikle büyük illerde Avrupa standartlarıyla yarışabilecek düzeyde özel sağlık kuruluşları artmaya başlamıştır. Yapım ve işletme bakımından yüksek maliyetleri olan söz konusu sağlık tesislerinin yurtdışı pazarlara açılması bu maliyetlerin azaltılması açısından giderek zorunlu bir durum almaktadır. Ayrıca coğrafi konumu ve sağlık sektöründeki yetişmiş ve eğitilmiş insan gücü ülkemizin sağlık turizminde önemli avantajları arasındadır.

Gelişmiş hastane donanımına sahip ülkemiz de sağlık turizmi konusunda çalışmalar yapılması gerek hastanelerimizin gelişmesine gerekse ülke ekonomisine katkı sağlamıştır. Turizmde yatırım yapan birçok kesimin devlet desteği almasına rağmen, sağlık turizm yatırımcılarının böyle bir teşvike ihtiyaç duymadan bu alana yönelmesi çok önemli ve dikkat çekicidir.

2.1.Sağlık Turizminin Çeşitleri

Doğal ve egzotik güzellikler, kültürel cazibesi olan yerler, yaylalar, eko turizm, kırsal ve yöresel turizm türleri derken şimdilerde sağlık turizmi de ön plana çıkmaktadır. Ülkemizin yaz ve kıyı turizminden kazandığı bir yana, önem verilmesi durumunda belki de daha fazlasını kazanacağı diğer bir turizm destinasyonu sağlık turizmidir. Çünkü bu turizm kapsamına kaplıcalar, şifalı çamurlar, içmeler ve medikal tedavi gibi 12 ay boyunca turist çekebilecek faaliyetler yer almaktadır.

Ayrıca literatürde sağlık turizminin “Medikal (Tıp) Turizm” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Buna göre sağlık turizm çeşitlerini üç ana başlık altında şöyle ifade edebiliriz(Ceylan,2010).

-Termal turizm

-Güzellik ve zindelik (SPA, Wellness) turizmi

-Medikal turizm ya da tedavi amaçlı sağlık turizmi.

Dünyanın farklı bölgeleri incelendiğinde birçok coğrafi özelliklere ve güzelliklere sahip yerler olduğunu görmekteyiz. Bu farklılıklar dikkate alınarak her

ülke hatta her il mevcut şartlarına göre bu sağlık turizmi çeşitlerinden birini veya birkaçını ön plana çıkartmalıdır. Her bölge sağlık turizminin belli alanında markalaşmalıdır. Önemli olan o ülkenin veya ilin sağlık turizminin hangi çeşidine uygun olduğu ve bununla markalaşmaya yönelmesidir. Örneğin Afyon, Yalova, Bursa, Nevşehir termal turizmde, Antalya ileri yaş turizmde, İzmir ve bölgesi SPA ve Wellness de marka olabilir. İstanbul ise medikal turizmde ülkemizin en çok potansiyele sahip ilidir.

3. DÜNYADA SAĞLIK TURİZMİ

Sağlık turizminin geçmişi aslında yıllar öncesine dayanmaktadır. Eski Yunan İmparatorluğu’nda hastalar Akdeniz ülkelerine termal su tedavileri almak için gitmekte iken, 18. yüzyıldan sonra zengin Avrupalılar kaplıca tedavisi almak için Nil’e gitmekte, 21. yüzyılda ise göreceli olarak düşük maliyetli ve bekleme süresinin kısa olduğu yerlere tedavi amaçlı gidilmektedir. Bu alanda en çok tercih edilen ülkeler; Hindistan, Küba, Kostarika, Tayland, Singapur, Kolombiya ve Filipinlerdir.91 Gelişmiş ülkelerde yaşayan insanlar, turizmin, internetin, medyanın ve diğer kitle iletişim araçlarının etkisi sonucu diğer ülkelerdeki alternatif tıp imkanları, kaliteli ve ekonomik sağlık hizmetleri konusunda daha fazla bilgiye ulaşabilmektedirler. Bilinçlenen hastalar sigorta kuruluşlarını ve hükümetleri sağlık turizmi konusunda yeni arayışlara itmektedirler. Bunun sonucunda da her geçen gün, sağlık turizmi pazarı genişlemekte ve yatırımcılar tarafından ilgi görmektedir. Maliyet avantajı, bekleme listeleri, uluslararası seyahatin daha kolay ve ekonomik hale gelmesi, sağlık hizmetlerinde pek çok ülkenin üst düzey teknoloji ve standartlarda sağlık hizmeti vermesi, sağlık turizminin dünyanın çok geniş bir bölgesine yayılmasını sağlamıştır.

Sağlık turizminin önemli bir halkasını medikal turizm oluşturuyor. Burada diş, göz, estetik, kalp-damar ve eklem protezleri, kısırlık tedavisi, tüp bebek gibi cerrahi girişimler gündeme geliyor. Bu tür sağlık hizmeti arayan insanlar, hem başarı hem de fiyat avantajları ile ön plana çıkan ülke ve merkezlere yöneliyor. Bu ülke ve merkezler Güney Avrupa, Güney Asya ve Güney Amerika’da dikkatimizi çekiyor. Çünkü bu ülkelerde yapılan tedavi ve cerrahi girişimlerin fiyatları kuzeydeki ülkelere göre çok daha düşük düzeylerde seyrediyor. Bu yüzden de, bu girişimlerin giderleri bazı kuzey ülkelerinde resmi veya özel sağlık sigorta kurumları tarafından karşılanıyor. Diğer yandan, bu ülkeler hem kolay ulaşılabilir coğrafik konumlarda bulunuyorlar hem de modern tıbbi hizmetleri etkin, yararlı ve başarılı bir şekilde sunabilecek alt yapı, donanım, teknoloji ve eğitilmiş insan kaynağına sahipler. Yine, bu güney ülkelerinde benzeri hizmetleri üretme maliyetleri, gelişmiş kuzey ülkelerinden daha düşük kaldığından bu tıbbi hizmetler maliyet etkin hale dönüşüyor. Bu nedenlerle kuzey ülke vatandaşları kendi ceplerinden de harcama yaparak bu tedavileri ve

cerrahi girişimleri güney ülkelerinde yaptırmayı tercih ediyorlar. Ancak, tercihlerine o ülkenin turistik olarak çekiciliği değil hizmetlerin kalitesi ve maliyet etkin olma karakteristiği yön veriyor. İşte bu noktada medikal turizm değil “medikal seyahat” devreye giriyor(Karagülle,2010).

4. TÜRKİYE’DE SAĞLIK TURİZMİ

Türkiye’de sağlık ve turizm ile ilgili planlanma ve teşvik çalışmalarını Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı yürütmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, konaklama ve seyahat gibi turizm sektörüne doğrudan hizmet veren işletmeler için kuralları koyucu, yol gösterici ve denetleyici bir kuruluştur. Sağlık Bakanlığı ise sağlık kurumlarının kurulması, sağlık personelinin eğitilmesi ve istihdamı, çeşitli kamu sağlığı hizmetleri veren ünitelerin denetimi gibi görevleri yapmaktadır. Turizm sağlığı ve turistlere yönelik sağlık hizmetlerinin kaliteli ve etkin olarak verilmesi için her iki bakanlığın koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar Devlet Planlama Teşkilatı tarafından sürdürülen kalkınma ve yatırım planlarında yer almaktadır(Karagülle,2010).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda sağlık turizmiyle ilgili “Turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış pazarda değişen tüketici tercihleri de dikkate alınarak yeni potansiyel alanlar yaratmak amacı ile golf, kış, dağ, yayla, termal, soğuk, yat, karavan, kruvaziyer, kongre ve eğlence turizmini geliştirme faaliyetlerine devam edilecektir. Yerli tur operatörlüğünün yaygınlaştırılmasına çalışılacak, tanıtma ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi ve uygulanması için finansman kaynaklarının oluşturulmasına kamu kesiminin yanı sıra özel sektörün katılımı da sağlanacaktır” ifadesi bulunmaktadır(Anonim, 2010a).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ise “Turizmin değişen tüketici tercihlerini dikkate alınarak geliştirilecek yeni alanlarla turizm mevsiminin yılın tamamına ve turizm potansiyeli olan ancak bu güne kadar yeterince ele alınmamış bölgelere yayılmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış pazarlarda değişen tüketici tercihlerini de dikkate alarak yeni potansiyel alanlar yaratmak amacıyla golf, kış, dağ, termal, sağlık, yat, kongre turizmi ve ekoturizm ile ilgili yönlendirme faaliyetleri sürdürülecektir” denilmektedir(Anonim, 2010b).

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planına göre; “Turizm, yarattığı katma değer, istihdam ve döviz geliri bakımından Türkiye ekonomisinde son 20 yılda önemli atılım gösteren sektörlerden biri olmuştur. Türk turizminin uluslararası turizm geliri içindeki payı 2000 yılında yüzde 1,6 iken 2005 yılında yüzde 2,9’a ulaşmıştır. Aynı dönemde yabancı turist sayısı 10,4 milyon kişiden, 21,1 milyon kişiye artarken, turizm geliri ise 7,6 milyar dolardan 18,2 milyar dolara yükselmiştir. Turist sayısında ve döviz gelirlerindeki bu artışla Türkiye, dünyada en çok turist kabul eden ülke sıralamasında 12.,

gelirlerde ise 8. sırada yer almaktadır.” denilmektedir. Ayrıca planın hizmetler kısmında “Türkiye’nin fiyat, hizmet kalitesi ve jeotermal kaynaklar açısından rekabet üstünlüğü göz önüne alınarak, sağlık hizmetleri turizmi desteklenecektir.” ifadesi yer almaktadır(Anonim, 2010c).

DPT’nin planlarında da görüldüğü gibi Türkiye, turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını düzenlemek ve dış pazarda değişen tüketici tercihlerine yönelik yeni potansiyel alanlar yaratmak için sağlık turizmine önem vermektedir. Son yıllarda, Türkiye’nin de gelişmiş ülkelerdeki nitelikli sağlık hizmetleriyle rekabet edebilecek düzeyde sağlık hizmetleri sunması, ülkemize dünyanın dört bir yanından tedavi amacıyla turistler gelmesini sağlamıştır. Özellikle 1990’lı yıllarla beraber ülkemizde kamu sağlık hizmetlerine ilaveten özel sektörün de sağlık hizmetlerine ciddi yatırımlar yaptığı görülmüştür. Bu gelişmeler sonucunda İstanbul,

Ankara, Antalya gibi büyük illerde Avrupa standartlarıyla yarışabilecek düzeyde özel sağlık kuruluşları artmaya başlamıştır. Fakat bu açılan sağlık tesislerinin yapım ve işletme maliyetleri oldukça yüksektir. Bu yüksek maliyetleri azaltmanın en önemli yollarından birisi de sağlık tesislerinin yurtdışı pazarlara açılmasıdır. Ayrıca, ülkemizin coğrafi konumu ve sağlık sektöründeki yetişmiş ve eğitilmiş insan gücü sağlık turizminde Türkiye’nin önemli avantajları arasındadır(Anonim, 2010d).

Ülkemizin bu avantajlarını desteklemek üzere, Sağlık Bakanlığı bünyesinde sağlık kurumlarına yönelik medikal turizmin geliştirilmesi için kurulmuş bir birim bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın hazırladığı Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Taslak Raporu’nda da sağlık turizmi konusu öncelikli alanlardan biri olarak incelenmektedir. Bu rapora göre; Türkiye uzun vadeli bir turizm stratejisine sahiptir. Stratejinin ana hedefi ise 2023 yılında dünyanın en çok turist çeken ve en fazla turizm geliri elde eden ilk 5 ülkesinden biri olmaktır.

Ayrıca Türkiye’de iki yıldır uluslararası düzeyde sağlık turizm kongresi düzenlenmektedir. Sağlık Turizm Derneği’nin organize ettiği bu kongrelerin ilk ikisi Antalya’da yapılmış ve kongreye yerli ve yabancı, kamu ve özel sağlık kuruluşları katılmışlardır. Üçüncü kongre ise 3–6 Aralık 2010 tarihleri arasında İstanbul’da yapılmıştır. Bu organizasyona sağlık hizmetleri alanında söz sahibi olan yerli ve yabancı kamu ve özel sektör kuruluşlarının katılımı önemlidir. Türkiye’den ise hem Sağlık Bakanı hem de Kültür ve Turizm Bakanı katılarak bu kongreye verdikleri önemi göstermişlerdir. Geçen yıl Antalya’da ikincisi düzenlenen kongre sonucunda bir sonuç bildirgesi yayınlanmıştır. Konumuz açısından önemli olduğu için bu sonuç bildirgesini özetlemek istiyoruz.

1-Sağlık turizmi; hizmet sektöründe en hızlı gelişen bir endüstri olmuştur.

2-Sağlık turizminin; medikal turizm, termal turizm, SPA ve Wellnes, ileri yaş turizmi, engelli turizmi, sporcu turizmi, vb. birçok bölümü vardır.

3-Her ülke hatta her bölge veya il bu branşlardan biri ile markalaşmalıdır.

4-İstanbul Türkiye’de ve dünyada tıp turizminde marka olabilecek kapasitede bir ildir.

5-Medikal (Tıp) turizminin önünün açılması için Türkiye de yabancı doktor çalıştırılabilmelisinin yasal düzenlemeleri bir an önce yapılmalıdır.

6-Ortadoğu ülkeleri ve komşu ülkeler açısından Türkiye lider bir ülke rolü üstlenmeli, bu bölgede sağlık işbirlikleri yapılmalıdır.

7-Yapılan bu kongreler uluslararası dayanışma, işbirliği ve bilgi paylaşımı sağlamaktadır.

8-III. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi daha kapsamlı ve yaygın katılımcı ile özellikle medikal turizm konusu işlenerek Nisan 2010’da İstanbul’da yapılacaktır (3-6 Aralık 2010 tarihleri arasında İstanbul’da yapılmıştır).

9-Sağlık turizmi konularında sürekli sektör temsilcilerine eğitim toplantıları yapılmalıdır.

10-Ülkemizin sağlık turizmi potansiyelini yurtdışına tanıtım için devlet fon ayırmalı, sektör temsilcileri ve sağlık turizm kuruluşları daha aktif olmalıdır.

11-Sağlık Turizmini Geliştirme Derneği Türkiye’de sağlık turizmi alanında şemsiye rolü üstlenmelidir.

12-Sağlık turizminin gelişmesi açısından turistin sağlığı ve acil yardım hizmetleri ülkeye gelen turistlere güven telkin etmelidir.

13-Sağlık turizminin gelişmesi için uluslararası akreditasyon, yabancı dil ve tanıtım çok önemlidir. Sağlık turizmine hizmet verecek profesyoneller ve yardımcı personel mutlaka eğitilmeli ve dil problemi çözülmelidir.

14-Global kriz sağlık turizmi açısından fırsata dönüştürülebilir. Örneğin ABD’de 50.000 sigortasız insan ve ayrıca sigorta kapsamı dışında kalan birçok konu vardır. Cepten ödeme oranları hızla yükseliyor.

15-Sağlıkta mevcut ileri teknoloji imkânlarımız iyi değerlendirilmeli. D-8 ülkeleri arasında sağlık turizmi açısından Türkiye lider rol üstlenmelidir.

16-Sağlık turizminin ülkemizde kurumsallaşması için Sağlık Bakanlığı bünyesinde konuyla ilgili bir birim oluşturulmalıdır.

17-Sağlık turizmi ile ilgilenen kurumların dayanışması, standardize edilmesi ve tanıtımı açısından Sağlık Turizm Birliği (SATBİR) yasal olarak kurulmalıdır.

18-Turizm gelirlerindeki kayıp sağlık turizmi ile telafi edilebilir.

19-Yaklaşık 3 milyon medikal turist bugünkü 26 milyon genel turistin bıraktığı dövizden (20 Milyar USD) daha fazla döviz bırakabilir. 2010 yılında ülkemizin sağlık turizminden aldığı pay 1 milyar USD/yıl üzerine çıkarılmalıdır.

20-Sağlık turizmi; dünyadaki toplam yaşam kalitesinin artırılmasında ve turizmin 12 aya yayılmasında önemli bir unsurdur.

21-Bugün Türkiye’de 1500 civarında termal kaynağımız, 1500 civarında yatak kapasitemiz vardır. 10 yıllık bir vadede 250.000 yatak kapasitesine ulaşılması hedeflenmektedir.

22-Ülkemize termal turizm için yatırımcı çekilmeli, bunun içinde devlet gerekli teşvikleri vermektedir. En önemli yatırımcıların Ortadoğu’da olduğu unutulmamalıdır.

23-Türkiye özellikle yaşanan batı ülkelerine iklimi, alt yapısı ve misafirperver insanlarıyla hizmet etmeye hazırdır. İleri yaş turizmi için çok uygun bir ülkeyiz.

24-Yapılan 1. ve 2. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresinde Türkiye’de sağlık turizmi farkındalığı oluşmuştur. Bundan sonra dünya ile entegre olmalı, sağlık turizmi alanında somut adımlar, yasal düzenlemeler ve işbirlikleri ortaya konmalıdır 25-Sağlık turizmine hizmet verecek kuruluşların standartları, şartları ve planlaması şimdiden değerlendirilmeli, gerekli düzenlemeler yapılmalı ve gelecekte bu konularda yaşanabilecek sorunların önüne geçilmelidir(Anonim, 2010e).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kültür ve Turizm Bakanlığı’na ait web sitesinde, sağlık turizminin çeşitleri olarak; Termal Turizm, SPA Turizmi ve Sağlık Turizmi adları altında bir sınıflandırma yapıldığını görüyoruz. Ama sağlık turizmine ait bir alt birimin yine sağlık turizmi olarak nitelendirilmesinin uygun olmadığı düşüncesindeyiz Türkiye’de sağlık turizminin gelir sağlayıcı bir sektör olabilmesi için Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TURSAB gibi kurum ve kuruluşların işbirliği içinde çalışmaları gerektiği düşünülmektedir. Sağlık turizmi, son yıllarda turizm sektöründe oldukça önemli bir konuma gelmeye başlamıştır. Hastaların bekleme sürelerini kısaltması ve sağlık hizmetine kolay ulaşılmasının yanı sıra kaynakların ve hizmetlerin paylaşılması yolu ile ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ülkemizin her Ülkesinde ayrı ayrı alternatif turizm kaynaklarının olduğunu düşünürsek her Ülke bir cazibe merkezine dönüştürülmeli ve ekonomik katkısı en üst düzeye çıkartılmalıdır.Kaplıca, içmece ve termal tesislerin sağlık turizmi açısından Türk ekonomisine en büyük katkıyı sağlaması için;

-Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde termal ve kaplıca turizmiyle ilgili birimler kurulmalı ve Ülkenin potansiyeli değerlendirilmelidir.

-Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanıtım ve pazarlama çalışmaları yapılmalı ve bu çalışmalar devlet tarafından desteklenmelidir. Sağlık turizmi alanında yapılan kongre, fuar ve konferanslara ilgi gösterilmeli ve bu tür organizasyonlar tutundurma faaliyetleri açısından fırsat bilinmelidir.

-Sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren işletmeler, tur operatörleri ile bağlantılar kurarak özellikle yurt dışına yönelik pazarlama faaliyetlerini artırmalıdır.

-Avrupa’da yaşayan Türk vatandaşlarına, Orta Doğu ülkelerine ve Türk Cumhuriyetleri’ne yönelik pazarlama stratejileri geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bu sektörde

çalışan insanlar mesleki örgütler kurmalı ve bütünleşik pazarlama faaliyetlerinde bulunmalıdırlar.

-Tesisler, devlet tarafından hem finansman, hem yabancı dil bilen personel, hem de sağlık personeli açısından desteklenmelidir. Sağlık personeli çalıştırılması hakkındaki kaplıca yönetmeliği hükümleri Sağlık Bakanlığı tarafından titizlikle uygulanmalıdır.

-Ülkedeki tesislere belediyeler tarafından özellikle alt yapı alanında gerekli destek sağlanmalıdır.

-Yurt dışında ve ülkemizin diğer Ülkelerinde yaşayan hastalara veya tatil yapacak insanlara İç Anadolu Ülkesi'ni cazip hale getirmek için özel tur paketleri hazırlanmalıdır. Bu tur paketinin içinde ulaşımı kolaylaştırıcı uygulamalar, rehber sağlama, Ülkenin turistik yerlerine ücretsiz geziler veya indirimli gezi turlarının olması önerilmektedir.

-Ülkeye yurt içi ve yurt dışından tedavi veya dinlenme amacıyla gelen insanlara sağlık hizmetinin yanı sıra sosyal ve kültürel etkinliklerinde sunulması düşünülmektedir.

-Kaplıca ve termal tesisler kendi standartlarına göre sınıflandırılmalı ve sertifikalandırılmalıdır. Beş yıldızlı bir termal otel ile sadece aile odaları bulunan bir apart kaplıca aynı tutulmamalıdır.

-Termal tesislerin yapımında dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Kaplıcalar bir klinik otel veya dinlenme tesisleri gibi değil, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı kurallarına uygun olarak projelendirilmeli, hekimi, iktisatçısı, plancısı, mimarı ve yapımcısı ile komple bir düşüncenin uygulanması şeklinde olmalıdır. Buna paralel olarak, tesislerde çalışacak personellerin turizm eğitimi yanında, sağlık, gıda ve psikoloji konularında eğitim almış olmaları gerekmektedir.

-Bu tür tesislerin İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerince sık sık genel denetim ve kontrollerinin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Anonim, 2010 <http://www.kultur.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?> (Erişim Tarihi: 14 Temmuz 2010)

Anonim, 2010 a . DPT, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000, Ankara, 1995: 164.

Anonim, 2010 b . DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005, Ankara, 2000: 167-168.

Anonim, 2010 c . DPT, Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013, Ankara, 2006: 35-82.

Anonim, 2010 d . www.kulturveturizmbakanligi.gov.tr, "Turizm Çeşitleri", (Erişim Tarihi:18.06.2010)

Anonim, 2010 e . www.saglikturizmi.org.tr, 2. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi Sonuç Bildirisi, 27 Şubat-02 Mart 2009/Antalya, (Erişim Tarihi:19.06.2010)

AKAT, Ömer. Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği, Motif Matbaa, 3. bs., Bursa, 2000.

Boz, Mustafa. "Turizmin Gelişmesinde Alternatif Turizm Pazarlamasının Önemi", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2004): 132.

Bulut, Erol . <http://www.ekitapyayin.com.id/025/01.htm> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2010)

Ceylan, Abdulbeşir. "Türkiye'de Sağlık Turizmi", 25.04.2010, <http://www.barlifehaber.com/haber-detay/101-Turkiyede-Saglik-Turizmi.html>, (Erişim tarihi:08.07.2010)

Dinçer, Mithat Zeki .Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993: 5.

Dinçer, Süleyman ."Tıp (Sağlık) Turizmi Nedir?", 03.08.2009 <http://www.saglikdergisi.com.tr/kose/detay.asp?kid=213>, (Erişim Tarihi:30.08.2010)

İbiş, Sinan ."Türkiye'de Medikal Turizm" 17.7.2009 <http://www.kanserhaberleri.com/yazdir.asp?ID=12632>, (Erişim Tarihi: 28.7.2010)

Karagülle, M. Zeki . "Sağlık Turizminde Güncel Gelişmeler ve Gelecek", (t.y.), www.spa-turkey.com/spa-makale.asp?id=2, (Erişim Tarihi:07.06.2010)

Özdemir ,Mehmet. Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri, Ankara, 1992: 19**Sezgin, Mesut**. Genel Turizm (Turistik Kavramlar-Ekonomi-Pazarlama-Turizm Mevzuat), Ankara, 1995: 3.

Yağcı, Özcan. Turizm Ekonomisi, Detay Yayıncılık, Ankara, 2003.